

Nyttorna med Nationell patientöversikt

2019-05-15

Rätt information i rätt tid för patientsäkerheten

Den hälso- och sjukvård som regioner, kommuner och privata utförare bedriver kräver ett nära samarbete i frågor som rör enskilda individer. För att individer ska få säker vård och omsorg av hög kvalitet behöver behörig personal få tillgång till rätt uppgifter på rätt plats i rätt tid. Sedan 2008 finns också stöd i lagen för att vårdgivare ska kunna ta del av uppgifter som finns i en patients journaler hos andra vårdgivare, oavsett var patienten sökt vård, förutsatt att patienten ger sitt samtycke.

Det är avgörande för patientsäkerheten att ha en helhetsbild över patientens hälsoproblem oavsett hur patientens resa genom vård och omsorgssystemet har startat och oavsett vilka aktörer som passerar under resan.

UTREDNINGEN OM RÄTT INFORMATION I VÅRD OCH OMSORG, SOU 2014:23

Flera hinder för att använda de egna systemen

I dag kan det fortfarande vara en utmaning för behörig vårdpersonal att få tillgång till rätt uppgifter om patienten i rätt tid. Regionernas och kommunernas egna verksamhetssystem tillåter sällan vårdpersonalen att ta del av information över organisatoriska gränser, då det finns både juridiska och tekniska utmaningar som försvårar. I bästa fall har behörig vårdpersonal inom samma region eller kommun tillgång till journalinformation om patienten, men i vissa fall kan även det vara svårt – ibland finns exempelvis flera olika verksamhetssystem inom organisationen, som inte kan byta information med varandra.

Behovet av informationsutbyte mellan vårdpersonal är störst nära patienten, exempelvis mellan vårdpersonal i hemkommunen och den egna regionen. Speciellt rör sig många äldre patienter mellan vårdgivare i kommunen och regionen. När det inte finns möjlighet att direkt ta del av patienters journaluppgifter behöver vårdpersonalen ringa till varandra för att ta reda på informationen de behöver. Ibland kan det vara svårt att få kontakt med rätt person. Då kan personalen behöva lägga mycket tid på att söka varandra samtidigt som patienten får vänta. En annan situation där personalen kan ha svårt att få tag på viktig information om patienten är när patienter har sökt vård i flera olika regioner, som använder system som inte kan kommunicera direkt med varandra.

Nationell patientöversikt gör det möjligt

Den nationella tjänsten Nationell patientöversikt, NPÖ, gör det möjligt att överbrygga utmaningarna kring informationsdelning över organisationsgränser och mellan digitala system. I NPÖ kan behörig vårdpersonal med patientens samtycke ta del av journalinformation som registrerats hos andra regioner, kommuner eller privata vårdgivare. Tjänsten finansieras av regioner och kommuner och förvaltas av Inera.

Den första versionen av NPÖ kom redan 2009. Sedan dess har alla regioner anslutit sig för att både läsa (*'konsumera'*) och visa upp (*'producera'*) information i NPÖ. Nästan alla kommuner har också anslutit sig så att de kan konsumera information i NPÖ. Dock återstår mycket arbete innan all relevant journalinformation blir tillgänglig i NPÖ. Arbetet består både i att anpassa de regionala och kommunala verksamhetssystemen så att de kan visa upp mer information, och i att fortsätta utveckla tekniken i NPÖ.

Många nyttor med NPÖ

Användandet av NPÖ skapar en mängd nyttor i olika delar av vården som tillsammans förbättrar kvaliteten och effektiviteten i vården som helhet. Både patienter, vårdpersonal och huvudmän tar del av nyttorna. Här beskrivs några situationer där nytta uppstår, även om det finns många fler.

Nyttorna med att kommunens personal kan läsa i NPÖ är många både för patienterna, kommunen och regionen. De patienter som kommunen har hand om rör sig ofta mellan hemmet eller vårdboendet i kommunen och det närmaste sjukhuset. När personalen i kommunen kan läsa information om patienten i NPÖ får de mer kunskap och kan ge vård med en högre kvalitet i rätt tid. De kan komma förberedda till vårdmötet efter att patienten kommit hem från sjukhuset eller vårdcentralen i regionen och ge rätt behandling direkt. NPÖ ger också en säkrare och snabbare tillgång till information än telefon eller fax.

Att kommunens personal kan läsa i NPÖ innebär också att de får stöd att göra bättre bedömningar om patientens behov av sjukhusvård. Fler patienter kan besparas betungande resor till akutmottagningar och sjukhus, och istället vara kvar i tryggheten hemmavid. I sin tur innebär det också att regionerna besparas kostnaderna för transport och akutbesök, som de annars skulle ha haft.

Ännu en situation när NPÖ är till hjälp är när patienter rör sig mellan vårdgivare i flera regioner. Då kan vårdpersonalen läsa viktig information om patienten som dokumenterats i andra regioner.

När det gäller information från kommuner är det ännu bara ett fåtal kommuner som gjort sin information tillgänglig i NPÖ. Det finns stor potentiell nytta i att fler kommuner visar upp sin information så att regionens personal kan ta del av den. När äldre personer som får vård i

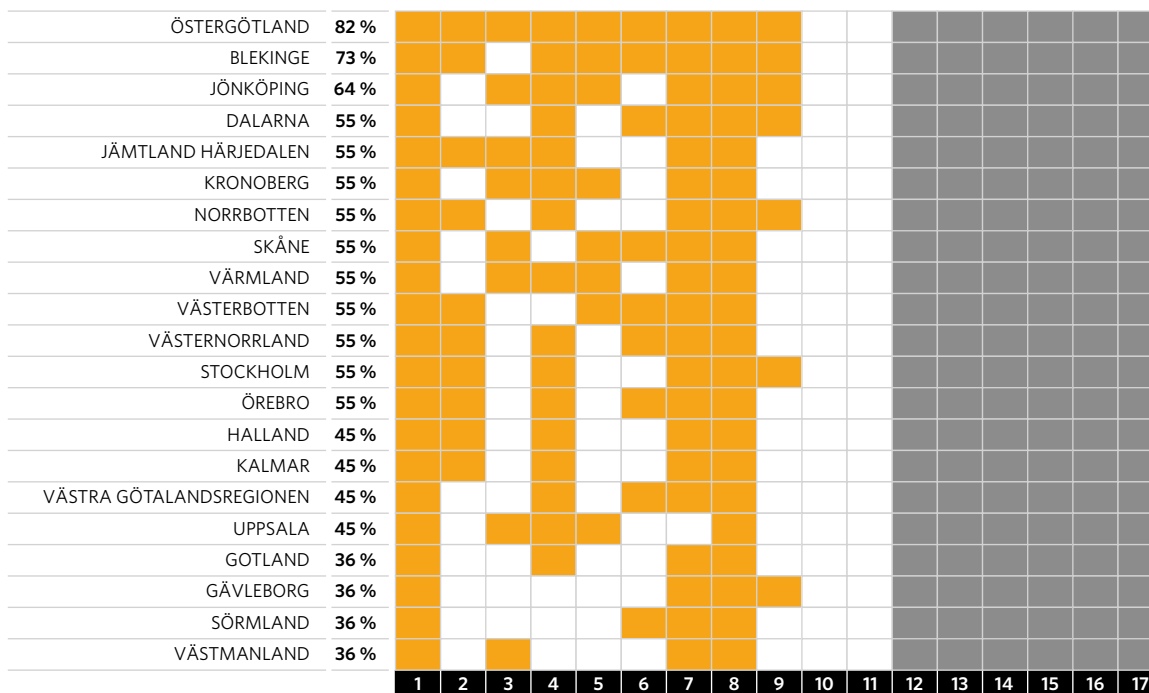
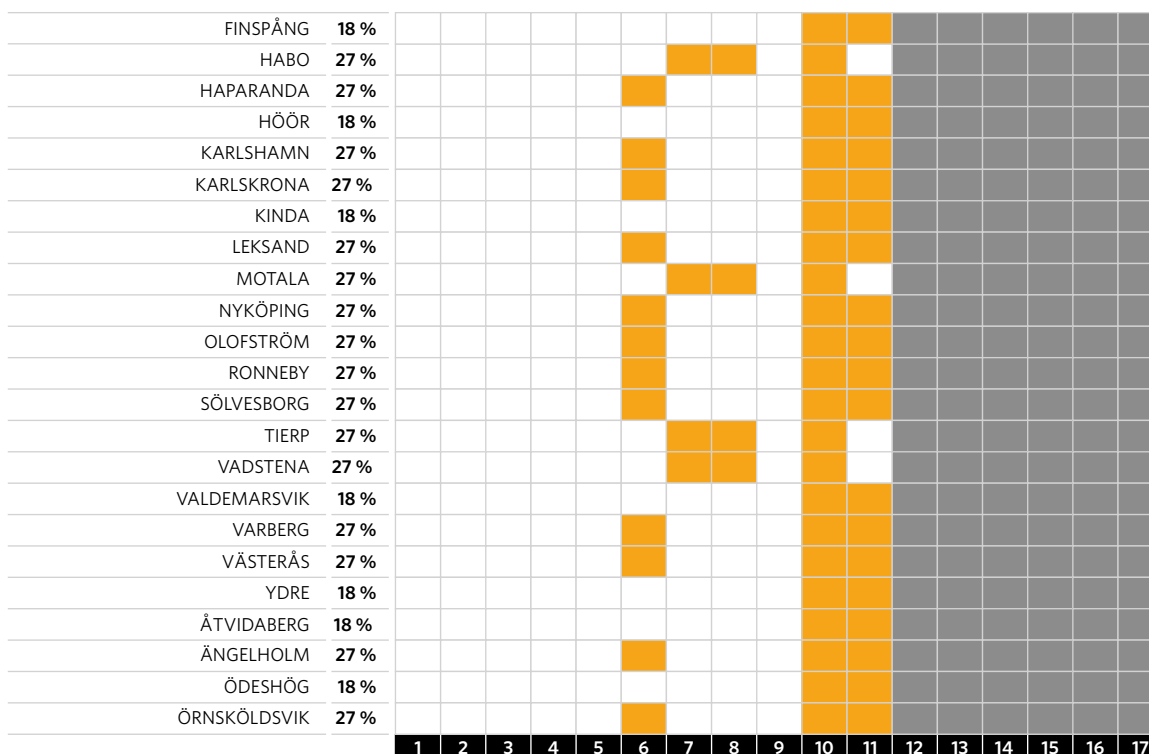
kommunen hamnar på sjukhus behöver regionens personal en helhetsbild av patienten för att kunna ta hand om den på ett korrekt och kvalitetshöjande sätt. Kan du äta? Kan du gå? Behöver du hjälpmedel, påklädning, hjälp med toalett? Svaren på frågorna som regionens personal har finns väl dokumenterade av kommunens sjukgymnaster, arbetsterapeuter och sjuksköterskor, och skulle kunna göras tillgängliga för regionens personal genom NPÖ. Det skulle ge patienterna bättre vård och bespara både regionernas och kommunernas personal tidskrävande telefonsamtal och informationssökande.

Det finns dessutom andra vårdaktörer som också skulle kunna höja kvaliteten på vården, om de konsumerade och producerade information i NPÖ. Ambulanspersonal kan ta del av information för att vara bättre förberedda innan de anländer till patienten. Information som dokumenteras i skolhälsovården skulle kunna tillgängliggöras för regionens personal och kommunikationen med BUP skulle förbättras. Tandläkare kan snabbt få väsentlig information om patienters läkemedel. Och så vidare. Nyttan för olika arbetsgrupper ser olika ut, och sammanslaget blir den väldigt stor.

Vilken information finns i NPÖ idag?

Även om alla regioner producerar viss information till NPÖ finns det ingen som producerar all information som idag går att visa upp. Sammanlagt producerar Sveriges regioner bara hälften av den information som är tekniskt möjlig att visa upp. Dessutom varierar det från region till region vilken information som de visar upp i NPÖ. När det gäller kommuner är det idag bara ett fåtal som producerar information.

Bilderna nedan visar vilken information som regionerna och kommunerna visar upp i NPÖ idag. Respektive informationsmängd är markerad som tillgänglig i NPÖ i diagrammet om minst ett vårdinformationssystem i regionen eller kommunen visar upp den.

BILD 1: REGIONER - TILLGÄNGLIG INFORMATION I NPÖ

BILD 2: KOMMUNER - TILLGÄNGLIG INFORMATION I NPÖ

BEFINTLIGA INFORMATIONSMÄNGDER

1 Diagnostiser	5 Konsultationsremisser	9 Vaccinationer
2 Läkemiddel	6 Uppmärksamhetsinformation	10 Funktionsstatus & ADL
3 Röntgenremisser	7 Vårdkontakter	11 Vårdplan
4 Provsvar	8 Anteckningar	

KOMMANDE INFORMATIONSMÄNGDER

12 Tillväxtkurvor	16 Undersökningsresultat EKG
13 Mödravård	17 Undersökningsresultat Mikrobiologi
14 Remisser (flöde)	
15 Formulär	

Regioner, kommuner och privata vårdgivare behöver kraftsamlas

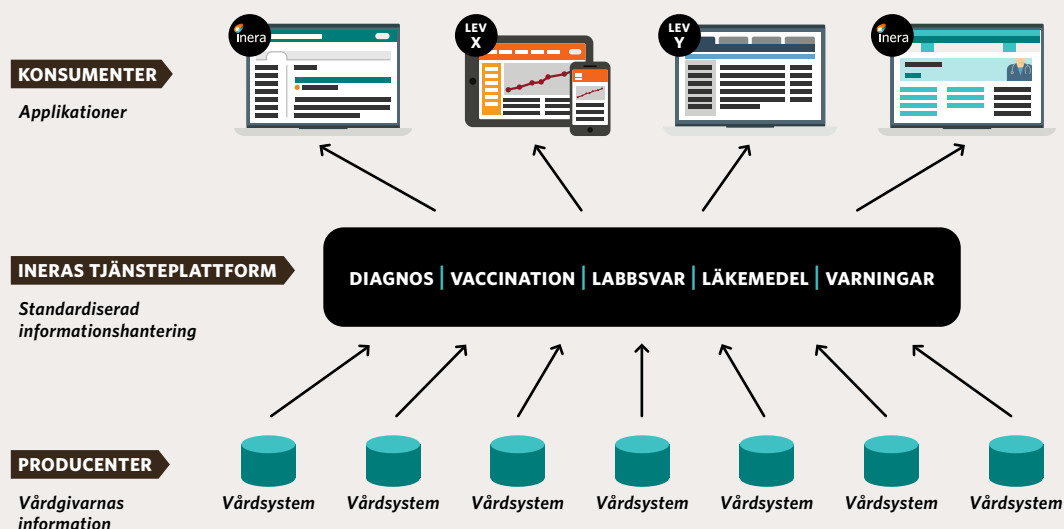
Den samlade nyttan med NPÖ blir större ju mer information som finns tillgänglig. För att realisera hela den potentiella nyttan behöver regioner, kommuner och privata vårdgivare göra en gemensam kraftsamling för att visa upp mer information i NPÖ än vad som finns idag. Kraftsamlingen handlar till en början om att varje huvudman behöver besluta om planen, takten och målbilden för att producera mer information. Därefter handlar det om att anpassa journalsystemen så att de kan kommunicera fler informationsmängder till NPÖ via det som kallas den nationella tjänsteplattformen.

” För att NPÖ ska bli till större nytta för patienterna och göra vården mer effektiv krävs att kommunerna som vårdgivare ansluter samtliga vårdenheter som både konsumenter och producenter, att all legitimerad personal får tillgång till systemet och att personalen faktiskt använder det.

E-HÄLSA OCH VÄLFÄRDSTEKNIK I KOMMUNERNA 2018, SOCIALSTYRELSEN

DEN NATIONELLA TJÄNSTEPLATTFORMEN - TEJNIKEN BAKOM NPÖ

Den nationella tjänsteplattformen fungerar som en växel för system som vill kommunicera med varandra enligt specifikationer (som kallas tjänstekontrakt). När vårdgivarnas journalsystem är anpassade enligt de standarder som krävs, kan vårdgivarna 'producera' information som kan läsas av andra vårdgivare, 'konsumenter', i olika gränssnitt och applikationer. All information i NPÖ går via nationella tjänsteplattformen. Den nationella tjänsteplattformen används dessutom för många andra nationella tjänster inom hälso- och sjukvården, såsom för webbtidbok och tjänsten Journalen där invånare kan läsa sin journal via nätet.

Johan Lindskog, sjuksköterska och systemförvaltare i Örebro kommun, har deltagit i arbetet med att identifiera vilka delar av kommunens information som regionens personal skulle ha nytta av i NPÖ.

Örebro kommun redo att producera information till NPÖ

Johan Lindskog är systemförvaltare och har jobbat med NPÖ sedan Örebro kommun blev konsumenter av informationen 2009. Då jobbade han som sjuksköterska inom hemsjukvården.

- Eftersom vi inte har egna läkare hade vi mycket kontakter med vårdcentralen. Med NPÖ kunde vi läsa deras anteckningar istället för att begära ut journalkopior eller andra rapporter. Om jag har en patient som är på läkarbesök kan jag i princip läsa vad som hänt på läkarbesöket så fort det är inskrivet i journalen. Jag behöver inte vänta till jag träffar läkaren nästa gång eller läkaren behöver inte kontakta mig och berätta att jag ska ändra någonting i min behandling.

Efter tio år som konsumenter står kommunen själva redo att producera information. Tekniken och juridiken för att börja producera information är klar. Nu krävs bara finansieringen för att aktivera funktionen, som kommunen av olika skäl har behövt prioritera ner. Johan Lindskog beskriver nyttan:

- Kommunernas patienter är ofta väldigt gamla och hamnar ofta på sjukhus. När patienten kommer in på en vårdavdelning behöver personalen där veta hur den här patienten är normalt, när han är hemma. Hur frisk ska han vara när vi skriver ut honom?

Idag rapporterar kommunens personal om sina patienter genom telefonsamtal.

- Det är svårt att få tag på rätt person, och den personen man ska ha tag på kanske inte har tid just då. Så jag brukar prata om att NPÖ ger tidsvinst på båda sidor, hos dem som vill ha information och den som ska lämna ifrån sig information.

Rapporteringen via telefonsamtal tar inte bara tid för personalen i kommun och region, den innebär också att patienterna får vänta på bästa möjliga vård.

- Det kan fördröja saker och ting innan man vet exakt vad man ska ge. Ta en diabetiker till exempel. På sjukhuset vet personalen att patienten är diabetiker och att det måste till en insulinkur. Men ibland hänger det inte alltid med, exakt vad patienten ska ha för dos. Det kanske bara är sjuksköterskan i kommunen som träffat patienten som vet exakt vad det ska vara för dos. Då måste personalen prova sig fram och mäta.

Tillsammans med regionen och journalsystemsleverantören har Örebro kommun arbetat fram en produkt som kan användas för att producera information till NPÖ. En viktig del i arbetet var att titta på vilken information kommunen hade i sina system och vilken information som skulle vara värdefull för regionen att ta del av. Det blev tre informationsmängder.

- Det är vårdplanen, som visar vad man jobbar med hemma och alla problem som man jobbar med. Och sedan är det funktionsstatus, som visar hur mycket den här personen klarar i normaltillstånd. Och så anteckningar, där vi valt ut sammanfattande sökord för att visa den viktigaste informationen.

Regionens personal vill också se vilka hjälpinsatser som patienten har i kommunen, till exempel hemtjänst. Men eftersom det är socialtjänstinformation får kommunen inte visa upp den i NPÖ. I Örebro finns dock ett förslag på hur man kan gå regionen en bit till mötes. Det skulle vara både tekniskt och juridiskt möjligt att visa de beslut som kommunens sjuksköterska eller arbetsterapeut fattat enligt hälso- och sjukvårdslagen om exempelvis hemsjukvårds- eller vårdboendeinsatser. Det skulle inte ge den socialtjänstinformation som regionens personal vill se, men i alla fall ge en lite bättre inblick.

Johan ger tillslut sina bästa tips för att regioner och kommuner ska få störst nytta av NPÖ.

- Det är att man pratar med varandra, för att förstå vad det finns för behov. Så att man inte bara visar upp det man själv tycker är bra, utan att man visar upp det som andra vill se. Så vara lite lyhörda och prata med varandra. Så har vi jobbat.

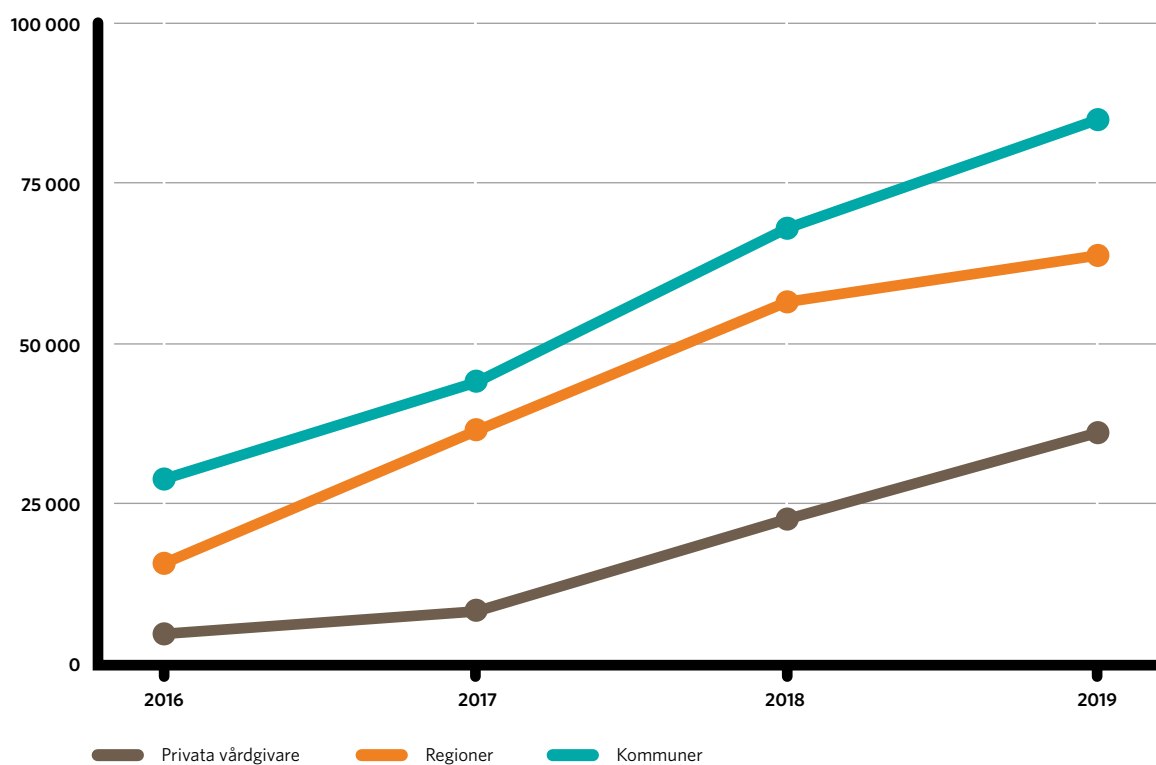
Allt fler söker information i NPÖ

Det räcker inte att vårdgivare producerar information till NPÖ för att de potentiella nyttorna ska uppstå. Det krävs också att vårdpersonalen läser i NPÖ när behovet finns. Behovet kan se olika ut i olika verksamheter.

Statistiken visar att antalet sökningar (*när behörig vårdpersonal går i NPÖ för att söka fram och läsa information om en patient*) ökar stadigt. Flest sökningar görs i kommuner, men även regionens personal gör många sökningar och privata vårdgivare söker också allt mer.

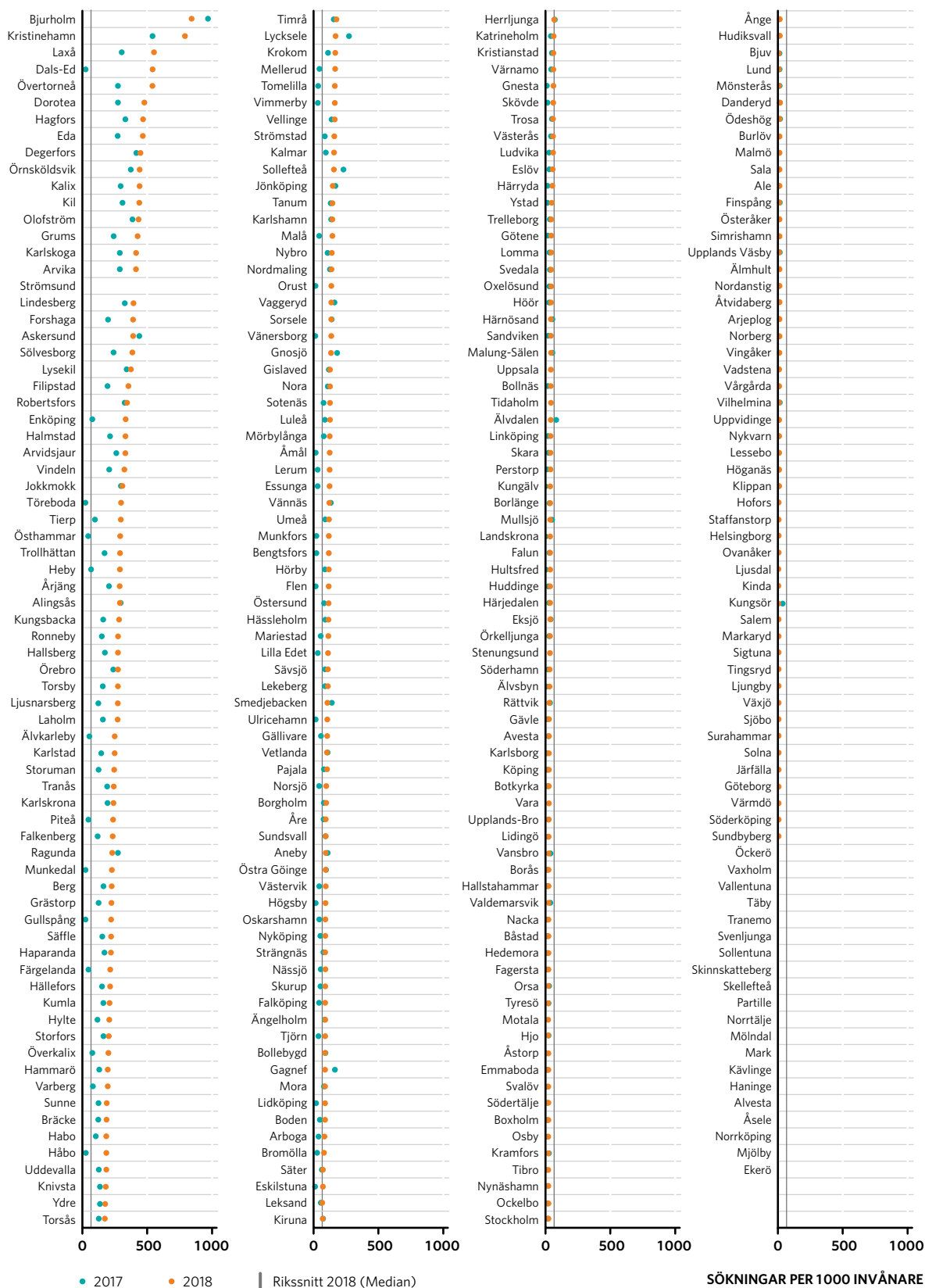
Orsakerna till den ökade användningen finns dels i att fler kommuner har anslutit sig som konsumenter, dels i att regioner och kommuner producerar mer information till NPÖ, och dels i arbete med att personalen får stöd och motivation i att ändra sitt arbetssätt och använda NPÖ i de situationer där det kan vara till nytta.

DIAGRAM 1. SÖKNINGAR I NPÖ I SNITT PER MÅNAD

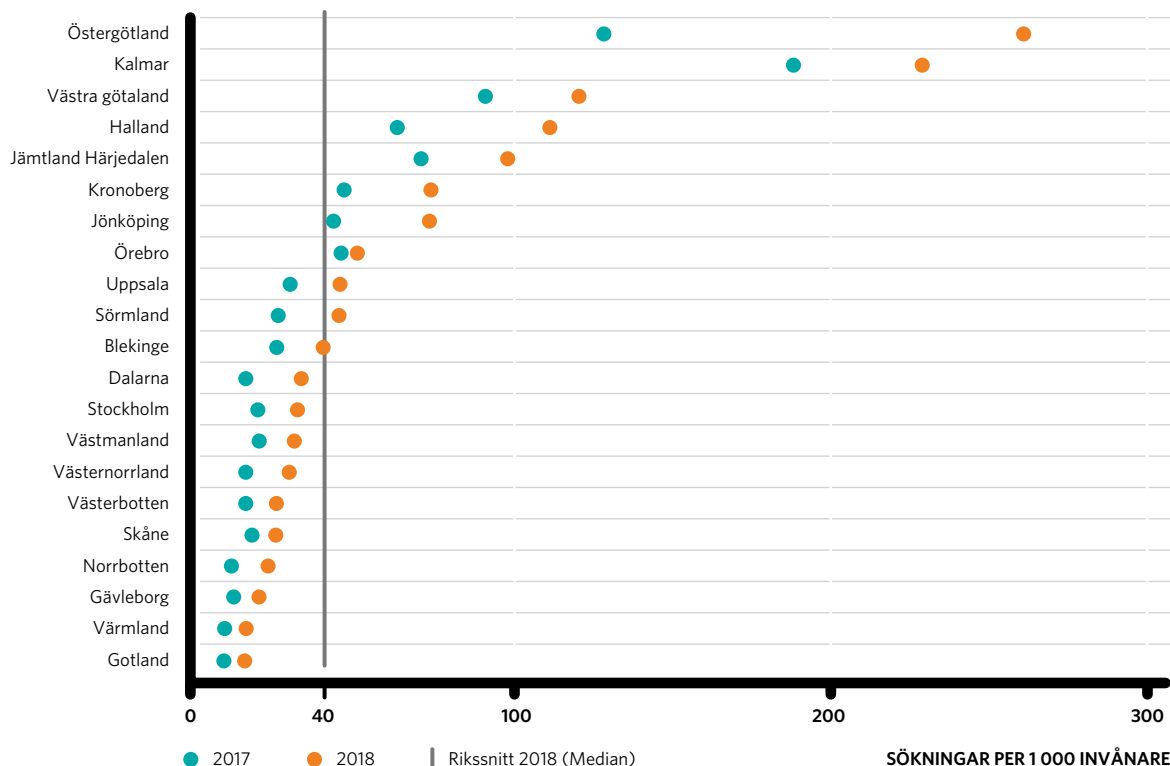
Källa: Inera.

DIAGRAM 2: KOMMUNER - SÖKNINGAR I NPÖ PER 1 000 INVÅNARE, 2017 OCH 2018

Källa: Inera (för antal sökningar) och Statistiska centralbyrån (för folkmängd). Gotland återfinns i Diagram 3.

DIAGRAM 3: REGIONER - SÖKNINGAR I NPÖ PER 1 000 INVÅNARE, 2017 OCH 2018

Källa: Inera (för antal sökningar) och Statistiska centralbyrån (för folkmängd)

Hur kommer man igång med att använda NPÖ?

ATT ANSLUTA SIG SOM KONSUMENT

För att ansluta som konsument till NPÖ behöver vårdgivaren göra ett antal förberedelser. Tekniskt innefattar dessa exempelvis att ansluta till tjänster som katalogtjänst HSA och identifieringstjänst SITHS, se till att verksamheten uppfyller de systemkrav som finns och att genomföra brandväggsöppningar. Vårdgivaren behöver också teckna avtal med Inera.

Dessutom krävs förändringar i den egna verksamheten. Vårdgivaren behöver etablera en lokal support för NPÖ, ta fram riktlinjer och rutiner för inhämtande av samtycke från patienten, rutinbeskrivningar för när man ska använda NPÖ, och rutiner för logguppföljning. Sedan behöver vårdgivaren även utbilda personalen kring dessa frågor.

ATT ANSLUTA SIG SOM PRODUCENT

Stegen för att ansluta sig som producent ser olika ut beroende på om vårdgivaren är en kommun eller en region. I båda fallen behövs utveckling och anpassningar av journalsystemen så att de kan visa information på det standardiserade sätt som krävs i NPÖ och Journalen. Regioner beställer anpassningar från sina journalsystemsleverantörer och sköter därefter den tekniska anslutningen mot Inera. Kommuner beställer å sin sida anslutningen från sina journalsystemsleverantörer som i detta sammanhang kallas 'agenter'. Agenterna tar sedan hand om den tekniska anslutningen mot Inera åt kommunen. Privata vårdgivare kan ibland ansluta sig via regionen och ibland via en agent, beroende på vilket journalsystem de använder.

VAD KOSTAR DET?

Priset till Inera för att ansluta sig som konsument eller producent skiljer sig beroende på om det är en kommun, en region eller en privat vårdgivare som ansluter sig.

Utöver avgifterna till Inera, behöver vårdgivare också räkna med kostnader för att anpassa journalsystemen (*regioner*) eller anslutningskostnaden till agenterna för att göra detsamma (*kommuner*). Vårdgivare bör även räkna med lokala kostnader för anslutning, utbildning av vårdpersonal samt lokal förvaltning och support.

Uppgifter om priserna till Inera finns på inera.se under rubriken Kundservice. Där finns också kontaktuppgifter för eventuella frågor eller beställningar av anslutning.

VILKA ÄR NYTTORNA?

Den här rapporten har lyft fram en mängd nyttor som uppstår från användandet av NPÖ. Några av de främsta nyttorna är:

- ✓ Patienter får en vård med högre kvalitet i både regioner och kommuner
 - ✓ Personalen sparar tid i både regioner och kommuner
 - ✓ Patienter behöver inte åka in på sjukhus i onödan
 - ✓ Ett säkrare informationsutbyte
-

TIPS!

- När ni ansluter som producenter, passa på att ansluta informationsmängder till NPÖ och Journalen samtidigt. Eftersom tjänsten Journalen, som ger invånaren tillgång till sin journal via 1177.se, bygger på samma teknik som NPÖ, går det att ansluta en informationsmängd till både tjänsterna samtidigt utan någon ytterligare kostnad för uppstart eller kvalitetssäkring.
- Det är möjligt att läsa information från NPÖ direkt i det egna journalsystemet. Då behöver vårdpersonalen inte logga in i NPÖ via webben för att ta del av informationen. För det måste ni ordna en teknisk integration av informationsmängderna från NPÖ i det egna journalsystemet. Inera certifierar sedan integrationen för att säkerställa att informationshanteringen är säker och följer riktlinjerna.

Läs mer på inera.se.

Där finns all information som behövs för att komma igång med anslutningen till NPÖ samt kontaktuppgifter till Inera som stödjer er genom hela anslutningsprocessen.